

OVER OESTERS, PARELS EN SCHATVINDING

Jelle Jansen

Gerard Joling overtrad op zondag 26 januari 2014 de ongeschreven regel dat je in het weekeinde geen oesters mag eten. Oesters zijn immers, zo weet de lezer van *Ars Aequi*, weekdieren. De tv-persoonlijkheid en zanger moest zijn overtreding blijken een door hem geplaatste *tweet* met gebitschade bekopen. Hij beet op een parel. In deze column staat de vraag centraal wie de eigenaar is van de parel in de oester. De Nederlandse literatuur en rechtspraak zwijgen hierover. Heel anders is dat in Duitsland waar over deze belangwekkende kwestie een rijke literatuur bestaat. *Die Perle in der Auster* behoort bij de oesterburen sinds 1905 tot de goederenrechtelijke klassiekers van het Duitse rechtenonderwijs. In dat jaar zette *geheimer Justizrat* Gareis de kwestie op de kaart. Hij besprak het geval waarin een dame een kostbare parel vindt in een oester die een heer die haar mee uit eten nam voor haar had besteld in een chique restaurant in Hamburg. Volgens Gareis komt de eigendom van de parel toe aan de heer. De parel is een bestanddeel van de oester die het restaurant ten titel van koop in eigendom overdraagt aan de heer die het eten bestelt en betaalt. Als de dame de parel vervolgens losmaakt van de oester, komt de eigendom van het losgemaakte bestanddeel op grond van §953 BGB toe aan de eigenaar van de hoofdzak. Gierke is van mening dat het restaurant het bestelde voedsel verkoopt en in eigendom overdraagt aan degene voor wie het is besteld. Daarom is de dame, en niet de heer, eigenaar geworden van de oester, en later van de door haar van de oester afgescheiden parel.

Schlossmann keert zich in een uitvoerige bijdrage over *Wirtshausrecht* (restaurantrecht) tegen de opvatting van Gareis en Gierke dat het serveren van eten door de waard aan een gast eigendoms-overdracht is ten titel van koop. Dat geldt volgens Schlossmann alleen voor de eetbare gedeelten van een gerecht, maar niet voor de oneetbare delen. De waard doet afstand van de eigendom van oneetbare gedeelten van een gerecht of een drank, zoals de botten van een lamsbout, de schillen van sinaasappel, het skelet van de kreeft, de kurk van de wijnfles en de schalen van de oester. De oneetbare gedeelten van het geserveerde worden zaken zonder eigenaar (*res nullius*). Dat betekent dat de dame die de parel losmaakt uit de eigenaarloze oesterschaal eigenaar van die parel wordt door toe-eigening.

De meest avontuurlijke suggestie doet een rechter uit Görlitz, *Amtsgerichtsrat* Warnatsch. Hij is niet als Schlossmann van mening dat de overeenkomst die de gast met de waard sluit geen koopovereenkomst ter zake van het eten is. Hij ziet het contract als een gemengde overeenkomst waarvan de verkeersopvattingen de inhoud bepalen. Die verkeersopvattingen leren volgens Warnatsch dat een restaurant de eigendom van het eetbare overdraagt aan de gast, maar de eigendom van het oneetbare niet. Het restaurant blijft dus eigenaar van de botten, het skelet van de kreeft en ook van de oesterschalen. Daarom maakt de dame het restaurant eigenaar van de parel als zij die loswrikt uit de oester. Warnatsch neemt met deze uitkomst geen genoegen omdat het oordeel het algemene rechtsgevoel weinig bevredigt en onbillijk is. Hij stelt daarom voor de regels over schatvinding van §984 BGB naar analogie toe te passen. Die regels gelden strikt genomen niet nu een parel weliswaar gedurende enige tijd verborgen was, maar het niet zo is dat de eigenaar als gevolg daarvan niet meer te traceren is. Warnatsch stapt over dit bezwaar heen. De dame deelt als vindster de eigendom van de parel met het restaurant in wiens zaak (de oesterschaal) de schat zich bevond. Soortgelijke overwegingen brachten de Amerikaanse rechter ertoe aan te nemen dat er sprake was van schatvinding toen twee baseballfans elkaar de eigendom van de door hen beiden min of meer gevangen honkbal betwisten waarmee Barry Bonds zijn recordbrekende 73e homerun had geslagen. Frits Brandsma besteedde in dit blad aandacht aan hun strijd (AA 2006, p. 475-484, AA20060475). De Amerikaanse uitspraak was weliswaar onjuist, maar kon toch Brandsma's goedkeuring wegdragen omdat de rechter het Romeinse recht toepaste, zij het onjuist. Hetzelfde geldt voor de opvatting van Warnatsch. Hij noemt zichzelf in zijn artikel een verre ambtsopvolger van de Romeinse *praetor* en tracht naar eigen zeggen een uitkomst te bereiken die recht doet aan wat hij de belangrijkste taak van rechters noemt, ieder het zijne te geven (*suum cuique tribuere*, zie D. 1,1,10pr & 1). Dat hij daarbij de regels van schatvinding onjuist toepast, zij hem vergeven.